

Ващук Н.Ф.

Державний науково-дослідний інститут МВС України

**ОСНОВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ**

Анотація. У статті розкрито поняття «адміністративно-правове регулювання у сфері легкої промисловості». Розглянуто основні стримуючі фактори розвитку легкої промисловості. Досліджено напрями удосконалення адміністративно-правового регулювання зазначеної сфери.

Ключові слова: сфера легкої промисловості, адміністративно-правове регулювання у сфері легкої промисловості, об'єкт адміністративно-правового регулювання у сфері легкої промисловості, напрями удосконалення адміністративно-правового регулювання сфери легкої промисловості.

Ващук Н.Ф.

Государственный научно-исследовательский институт МВД Украины

**ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ
АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ
ЛЕГКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УКРАИНЫ**

Аннотация. В статье раскрыто понятие «административно-правовое регулирование в сфере легкой промышленности». Рассмотрены основные сдерживающие факторы развития легкой промышленности. Исследованы направления совершенствования административно-правового регулирования указанной сферы.

Ключевые слова: сфера легкой промышленности, административно-правовое регулирование в сфере легкой промышленности, объект административно-правового регулирования в сфере легкой промышленности, направления совершенствования административно-правового регулирования сферы легкой промышленности.

Vaschuk N.F.

The State Research Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine

**MAIN RELEASES OF IMPROVEMENT
ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION
OF LIGHT INDUSTRY OF UKRAINE**

Abstract. The article describes the concept of "administrative and legal regulation in the field of light industry". The main constraints of the development of light industry are considered. The directions of improvement of administrative-legal regulation of the mentioned sphere are investigated.

Keywords: sphere of light industry, administrative and legal regulation in the field of light industry, object of administrative and legal regulation in the field of light industry, directions of improvement of administrative and legal regulation of the sphere of light industry.

Вступ. Стрімке прагнення України стати повноправним та заможним членом Європейського співтовариства скеровує її зусилля на гармонізацію та зміцнення законодавчого підґрунтя і послідовне перезавантаження діяльності органів державної влади з метою прискорення економічного, промислового розвитку та пришвидшення наближення до світових стандартів.

Постановка проблеми в загальному вигляді. У контексті реформування загальних засад адміністративно-правового регулювання в Україні на сучасному етапі і,

як наслідок, модифікації всіх елементів цього механізму, серед яких своє чільне місце посідає об'єкт, актуальності набуває питання визначення легкої промисловості як окремого об'єкта адміністративно-правового регулювання, виділення специфічних рис, окреслення принципів, мети, функцій, завдань, кола суб'єктів, форм і методів адміністративно-правового регулювання в галузі, враховуючи його загальнодержавну значущість, а також обґрунтування основних пріоритетів подальшого розвитку відповідної підгалузі економіки, вдосконалення правових (зокрема, адміністративно-правових) засад її державного регулювання.

З погляду філософії права, для нашого дослідження об'єктом адміністративно-правового регулювання є суспільні відносини у сфері легкої промисловості. Конституційні положення, Адміністративний кодекс та Господарський кодекс є тим науковим простором, частиною об'єктивної реальності, в рамках якого проводилося дослідження об'єкта адміністративно-правового регулювання.

Отже, легка промисловість як об'єкт адміністративно-правового регулювання – це підгалузь промисловості, до складу якої входять: текстильна промисловість, швейна промисловість, шкіряно-взуттєва промисловість, хутрова промисловість, галантерейна промисловість, трикотажна промисловість, художній промисел, а також виробництво супутніх виробів. Та здійснюються систематична виробнича, науково-дослідна, господарська діяльність у сфері суспільного виробництва, яка спрямована на виготовлення, реалізацію та забезпечення товарами легкої промисловості суспільних та особистих потреб.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій. На думку М.В. Горшенева та Т.І. Таховича, правове регулювання – це сукупність різноманітних форм і засобів юридичного впливу держави на поведінку учасників суспільних відносин, що здійснюється в інтересах всього суспільства або певного колективу чи особистості, з метою підпорядкування поведінки учасників суспільних відносин, що здійснюються в інтересах усього суспільства або певного колективу чи особистості, окремих суб'єктів у встановленому в суспільстві правопорядку. Т.І. Тахович зазначає, що сферою правового регулювання є ті суспільні відносини (економічні, політичні, культурні, національні, релігійні та інші), які потребують правового впливу. Ці відносини складають предмет правового регулювання, є вольовими, об'єктивно потребують впливу з боку держави та мають чітко визначений зміст [1].

Що право забезпечує життєдіяльність суспільства через нормативне регулювання у своїй роботі, констатує О.Ф. Скакун. Він вважає: «Правове регулювання – це упорядкування суспільних відносин, здійснюване державою за допомогою права і сукупності правових засобів, їх юридичне закріплення, охорона і розвиток є соціальними, оскільки право регулює соціальні відносини, а не природні процеси (землетруси, тайфуни, фізико-хімічні явища та ін.)» [2].

У викладенні Б.В. Сабецького, правове регулювання – це закріплення у правових нормах певного рівня суспільних відносин, забезпечення їх стабільності через постійний контроль, відновлення правовими засобами їх порушень, приведення їх у відповідність із чинними нормами права [3]. В.П. Плавич констатує: «Правове регулювання – це здійснюване державою за допомогою права і сукупністю правових засобів упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорона і розвиток» [4]. Півстоліття тому С.Ф. Кечекьян як радянський дослідник висвітлював таку думку: «Правове регулювання – це встановлення правових норм і підлеглість останнім відповідних суспільних відносин шляхом спрямування поведінки їх учасників» [5]. Як свідчить аналіз наведених вище визначень, вони охоплюються нормативно-юридичним підходом до правопізнання, за якого право розглядається як сукупність офіційно

визнаних державою настанов (норм), що виступають співвимірниками юридичного характеру та правомірності (законослухняності) поведінки соціальних суб'єктів. Позитивною рисою цього підходу, на нашу думку, є визначення зв'язку правового регулювання з суспільними відносинами. Разом з тим, не можна не побачити, що у наведених вище визначеннях досліджуваний феномен розглядається як аспект правового впливу, тому за змістом вони подібні до підходу до правового регулювання як до правового впливу або його частини, про що вже йшлося вище.

Таким чином, у вузькому розумінні адміністративно-правове регулювання у сфері легкої промисловості – це впорядковувачий цілеспрямований вплив держави на суспільні відносини у сфері організації та функціонування легкої промисловості, межі та сутність якого зумовлені міжгалузевим характером та який полягає в організації ефективної діяльності легкої промисловості та контролю за її розвитком.

Сучасна система управління базується, з одного боку, на вдосконаленні та зміцненні зв'язків у процесі виконавчої та розпорядчої діяльності між органами виконавчої влади різних ланок, а з другого – на децентралізації, розширенні самостійності підприємств і установ у вирішенні всіх питань. Центральні та місцеві органи влади не мають права здійснювати безпосереднє управління підвідомчими підприємствами, втручатися в їхню виробничу і господарську діяльність, оскільки їхнє основне призначення – регулювання і координація діяльності у відповідних галузях. З цих позицій державні підприємства і установи, незважаючи на збереження своєї відомчої належності, зміцнили свої позиції як суб'єкти цивільно-правових відносин і ринку, їх вже не можна розглядати як організаційні ланки єдиної системи управління відповідною галуззю.

Вирішальним кроком у встановленні засад здійснення державного управління стала Конституція України, яка визначила систему і загальні повноваження органів виконавчої влади, порядок їх утворення і реорганізації, а також у загальному вигляді закріпила структуру економіки, соціально-культурної та адміністративно-політичної діяльності. Також важливим для врегулювання управлінських відносин є прийняття Закону України від 27.02.2014 № 794-VII «Про Кабінет Міністрів України» [6].

Безумовно, активна законодавча підтримка може стати дієвим інструментом структурної перебудови та підвищити ефективність і конкурентоспроможність національного виробництва в галузі легкої промисловості. Програми і законодавчі акти, що розробляються сьогодні в Україні, мають сприяти розвитку промислових комплексів країни, проте вони не повною мірою відповідають державній концепції розвитку промисловості.

Зазначимо, що останнім часом існує підвищений інтерес до України з боку світового співтовариства. Це зумовлено геополітичним та гео економічним положенням, тобто, з одної сторони, історичні, економічні, культурні, національні традиції та зв'язки і розвиток інтеграційних та глобалізаційних процесів, з іншої сторони, зумовлюють та грають вирішальну роль у визначенні місця нашої країни у світовому господарстві загалом та взаємозв'язках із граничними, регіональними економічно-промисловими угрупованнями зокрема. Сьогодні завдання полягає в тому, щоб вдало визначити оптимальні вектори як зовнішньоекономічної та промислової стратегії, так і економічної та промислової інтеграції в європейський простір, не забуваючи про національні інтереси. Для сфери легкої промисловості територіально та історично ближчим і привабливішим є ринок Європейського союзу, але політичні, економічні, технологічні та інші важелі стримують різного роду зв'язки з Україною на передінтеграційному рівні. Повільне поліпшення законодавчого поля в тому ж секторі легкої промисловості призводить до повільного розвитку легкої промисловості. Таким

чином, якщо сфера легкої промисловості як профільна галузь вітчизняної економіки буде інтегрована в міжнародну економіку, то законодавче стимулювання водночас може визначити пріоритетні зміни в економіці України та позитивно вплинути в майбутньому на ситуацію, яка сьогодні склалася як на внутрішньому ринку, так і на зовнішньому, й вивести українську економіку в розряд «швидких» економік високорозвинених країн завдяки розвитку саме законодавчої бази, зокрема законодавчих актів, які спрямують розвиток сфери легкої промисловості та нададуть стрімкості реформування в цій царині. Це практично інноваційний шлях розвитку, який цілком імовірно вплине на зменшення традиційного виду сировини, на збільшення кількості підприємств, які працюватимуть із «швидкісним циклом» за новітніми технологіями, що сприятиме скороченню управлінських операцій, часу на виробництво та обробку інформації й об'єму знань, і проходження через економічний механізм.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Таким чином, для України, як і для інших у минулому республік СРСР, більш перспективним є вихід на європейський, а згодом і всесвітній ринки. Зрозуміло, що гарантій наздогнати «швидкі» економіки високорозвинених країн немає, але підтягнутися до сучасного рівня цілком реально.

Основними стримуючими факторами розвитку сфери легкої промисловості є:

- криза в економіці та війна на Сході країни;
- слабка законодавча база, нормативна галузева база;
- відсутність відокремленого профільного органу виконавчої влади;
- відсутність взаємодії на муніципальному рівні;
- висока собівартість виробництва товарів легкої промисловості;
- низький притік молодих кадрів на підприємства легкої промисловості;
- залежність вітчизняного виробництва від імпортованої сировини;
- низька купівельна спроможність населення;
- заповнення внутрішнього ринку країни дешевою продукцією китайського та турецького виробництва, а також завезення «секонд-хенду» з Європи;
- значна тінізація галузі;
- недостатня інвестиційна та інноваційна діяльність тощо.

Метою статті є удосконалення розуміння поняття об'єкта адміністративно-правового регулювання у сфері легкої промисловості як системи конституційно-правових норм, що визначають теоретико-правові засади функціонування галузі, а також виокремлення поняття адміністративно-правового регулювання у сфері легкої промисловості, окреслення стримуючих факторів розвитку легкої промисловості та визначення основних напрямів удосконалення в досліджуваній царині.

Результати досліджень. Забезпечення легкої промисловості власною сировиною підвищить конкурентоспроможність вітчизняної продукції завдяки зниженню її собівартості. Сьогодні в умовах колосальної девальвації гривні проблема забезпечення вітчизняного виробництва власною сировиною постала надзвичайно гостро.

Водночас не можна не погодитись з тим, що в результаті девальвації гривні кардинально змінюється ситуація на внутрішньому ринку, компанії сподіваються на зростання своїх продажів шляхом поступового витіснення турецького товару, який протягом останніх років значно подорожчав порівняно з аналоговою продукцією вітчизняного виробництва.

Безсумнівним є той факт, що сьогодні надзвичайно вигідно експортувати українську продукцію до Євросоюзу. Слід зазначити, що українська легка промисловість не може скаржитися на відсутність замовлень із Європи. За

найскромнішими оцінками, не менше сотні українських швейних компаній виконують регулярні замовлення з країн ЄС [7]. Як зазначають спеціалісти, якість нашого одягу не поступається західним прет-а-порте. В Україні одяг шують із натуральних тканин, дотримуючись державних стандартів [8].

До останнього часу дуже багато підприємств виробляли свою продукцію для російського ринку. Але в умовах воєнного конфлікту на Сході країни, в результаті якого російський ринок поступово закотився, вихід в Європу для цих підприємств, стає ключовим завданням. Ситуацію ускладнює ще й те, що Російська федерація була великим ринком збуту для європейського одягу, що також не могло не відобразитися на замовленнях для українських швейних фабрик [7].

Слід зазначити, що серед компаній, орієнтованих на російський ринок, різко зростає конкуренція і вижити зможуть лише ті, які навчаються працювати по-європейськи, виробляючи якісну і дешеву продукцію. Для цих підприємств, щоб мати можливість виробляти конкурентоспроможну продукцію, надзвичайно актуальним є питання модернізації виробництва. Оскільки більша частина виробничих фондів на сьогодні є застарілою, таким підприємствам необхідне нове обладнання. Проблема застарілості виробничих фондів необхідно вирішувати шляхом капітального оновлення виробництва та запровадження новітніх технологій на підприємствах галузі [9].

Усе ж перехід нашої країни до побудови правової держави, яку засновано на принципах демократії та економічної свободи, сприяв змінам та став поштовхом в усіх без винятку сферах державного і громадського життя, вороття до радянської моделі минулого українське суспільство не допустить, хоча минулий досвід можна переосмислити, осучаснити та пристосувати і зробити щось революційно нове, також можна запозичити найкраще у законодавстві зарубіжних країн.

Тож зазначимо, що однією з перших сфер, у якій з'явилися та відчулися певні позитивні перетворення, стала легка промисловість, оскільки ситуація на Сході нашої держави дала поштовх для розвитку вітчизняної текстильної, швейної, взуттєвої галузей, проведенню державних закупівель тощо). Зміни у векторі країни каталізували зміни в законах взагалі та промислового напрямку зокрема, а також у податковій системі, трансформаціям піддалася державно-бюджетна система, змінилося й цікаве для нашої сфери дослідження адміністративно-правове регулювання і таке інше.

Багатогалузевість сфери легкої промисловості впливає і змушує розвиватись суміжні сфери. Наприклад, щодо інноваційних технологій у виробництві панчішно-шкарпеткової продукції: нитки нової структури використано у розробках шкарпеток з сучасними покращеними властивостями для спецпідрозділу Національної поліції України.

Потрібно відмітити, що попри повільні позитивні рухи, які відбулися після створення нової інституції Мінекономрозвитку, у сфері правового регулювання її діяльності легпрому, насамперед організації роботи сфери, існує чимало прогалин, зумовлених певною неузгодженістю, а то й поспішністю декотрих процесів реформування, невирішеністю проблем матеріально-технічного, фінансового забезпечення, соціального захисту й низькою мотивацією персоналу, що спричинило відтік професійних кадрів.

Висновки. Отже, підсумовуючи зазначене вище, вважаємо, що доцільно здійснити комплекс заходів з удосконалення сфери легпрому в цілому: удосконалити вітчизняну законодавчу базу; ратифікувати міжнародно-правові акти щодо діяльності сфери легкої промисловості; імплементувати європейські стандарти в законодавство України у сфері легкої промисловості; впровадити апробовані в розвинених країнах світу технології з управління легкою промисловістю; розробити та затвердити

методику визначення критеріїв оцінки ефективності її діяльності сфери легпрому; адаптувати систему професійного навчання до сучасних форм і методів навчання фахівців легпрому; підвищити якість професійного навчання та підготовки фахівців в галузі легпрому тощо.

Список використаної літератури

1. Горшенев В. М. Способы и организационные формы правового регулирования в социалистическом обществе / В. М. Горшенев. – М.: Юрид. лит., 1972. – 258 с.
2. Скакун О. Ф. Теорія держави і права / О. Ф. Скакун. – Х.: Консум, 2001. – 826 с.
3. Сабецький Б. В. Становлення і розвиток правового регулювання трудових відносин в США: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Б. В. Сабецький; Київськ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2002. – 20 с.
4. Плавич В. П. Правове регулювання ринкових економічних відносин / В. Н. Плавич // Правова держава. – 2002. – № 4. – С. 175–184.
5. Кечекьян С. Ф. Правоотношения в социалистическом обществе / С. Ф. Кечекьян. – М.: Изд-во Акад. наук СССР, 1958. – 187 с.
6. Закон України від 27.02.2014 № 794-VII «Про Кабінет Міністрів України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/794-18>.
7. Панченко Ю. Нелегка євроінтеграція легкої промисловості, 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.euointegration.com.ua>.
8. Украинцы одевают Европу, самим же по карману только Турция и Китай [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ua-fashion.net>.
9. Максименко І. О. Легка промисловість України: сучасний стан та перспективи розвитку / І. О. Максименко, В. І. Бокій // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 3. – Т. 2. – С. 77–80.